

UDENRIGSMINISTERIET

Samrådsspørgsmål D: Vil ministeren redegøre for menneskerettighedssituationen i Catalonien og den danske regerings holdning til de bekymrende lange fængselsstraffe, den spanske stat har idømt politikere og civilsamfundsledere for fredelige og demokratiske aktiviteter?

Til:
Udenrigsministeren
Enhed:
EUP
Dato:
12. december 2019
Sag: 2019-5520

TALEPUNKT

Tak for spørgsmålet om menneskerettighedssituationen i Catalonien og den spanske Højesterets dom i sagen om 12 catalanske civilsamfundsrepræsentanter og regionalpolitikere.

* * *

[Begivenhederne i efteråret 2017]

For at sætte dommen og den aktuelle situation i kontekst tror jeg, at det er værd at indlede med at træde et par skridt tilbage.

Derfor vil jeg med udgangspunkt i en håndfuld nøgledatoer kort opridse de begivenheder i efteråret 2017, som højesteretssagen har sit udspring i.

En *første*, vigtig dato er den 6. september 2017. Den dag vedtog det catalanske regionalparlament en lov, der skulle gøre det muligt at afholde en folkeafstemning om Cataloniens uafhængighed.

Loven blev allerede dagen efter suspenderet af den spanske forfatningsdomstol. Det blev den, så forfatningsdomstolen kunne tage stilling til, om loven var i strid med Spaniens forfatning.

Samtidig gjorde forfatningsdomstolen det klart, at de catalanske myndigheder var forpligtede til at stoppe planlægningen af afstemningen, mens domstolen overvejede sagen.

Alligevel holdt den catalanske regionalregering fast i sine planer og afholdt som bekendt folkeafstemningen om catalansk uafhængighed den 1. oktober 2017 – *i strid* med forfatningsdomstolens påbud om at indstille planlægningen.

Som de fleste nok kan huske, var det en afstemning, der gav anledning til store demonstrationer og voldsomme sammenstød mellem politi og demonstranter.

Senere på måneden – den 17. oktober – nåede den spanske forfatningsdomstol frem til, at loven om folkeafstemningen om catalansk uafhængighed var i strid med den spanske forfatning.

Det gjorde domstolen bl.a. med henvisning til, at den spanske forfatning – i lighed med flere andre landes forfatninger – beskytter landets uopløselige enhed.

Alligevel erklærede et flertal i det catalanske regionalparlament den 27. oktober Catalonien for uafhængigt. Samme dag aktiverede den spanske regering Artikel 155 i forfatningen og overtog midlertidigt styringen af de regionale institutioner i Catalonien.

Begivenhederne førte til, at den spanske anklagemyndighed præsenterede anklager mod en række personer, der i forskellig grad havde været involveret i afholdelsen af den forfatningsstridige folkeafstemning og uafhængighedserklæringen.

Syv af de involverede personer – bl.a. den daværende catalanske regionalpræsident – Carles Puigdemont – valgte at forlade landet og gå i eksil for at undgå retsforfølgelse.

12 af de anklagede blev retsforfulgt ved den spanske Højesteret.

[Den spanske Højesterets dom af 14. oktober 2019]

Det bringer os frem til i dag, for det er de 12 personer, som den spanske Højesterets dom fra oktober måned drejer sig om.

Når det kommer til Højesterets dom i den her sag, så tror jeg, at der er et par ting, der er værd at huske på.

For det første at det i Spanien ikke er ulovligt bruge sin grundlæggende forsamlings- og ytringsfrihed til at arbejde for selvstændighed for Catalonien – eller for en hvilken som helst anden region. Det står enhver frit for.

Men hvis man – trods påbud fra domstolene – går så langt som til at arrangere en forfatningsstridig folkeafstemning og bagefter erklærer uafhængighed, så krydser man på et tidspunkt grænsen for, hvad der er tilladt inden for lovens rammer.

Det er, må jeg forstå, grundlæggende dén grænse, som den spanske Højesteret vurderer, at de 12 dømte i sagen har krydset.

Derfor har Højesteret i medfør af den spanske straffelov dømt de 12 personer for tilskyndelse til opstand, misbrug af offentlige midler og ulydighed i embeds medfør.

De idømte straffe rangerer fra bødestraf og forbud mod at bestride offentlige embeder i 20 måneder til op mod 13 års fængsel.

Om det er passende straffe, tilkommer ikke mig som dansk udenrigsminister at kommentere på.

I øvrigt tror jeg heller ikke, at vi her i Danmark ville sætte pris på, hvis andre landes udenrigsministre kommenterede på længden af straffe udmålt ved *vores* nationale domstole.

[Spanien som en retsstat]

Det bringer mig til det andet forhold, der er værd at huske på:

Nemlig at Spanien er en retsstat.

En retsstat med domstole hvis uafhængighed og faglighed Danmark og vores partnere i EU har tillid til.

Og en retsstat, der har tilsluttet sig den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Det betyder ikke, at Spanien dermed er fuldt og helt vaccineret mod, at krænkelser af menneskerettighederne *kan* forekomme.

Det er der desværre ikke noget land i verden, der er.

Men det betyder, at man som spansk borger ultimativt har mulighed for at indbringe sin sag for den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, når nationale retsmidler er udtømt. F.eks. hvis man mener, at man ikke har fået en retfærdig rettergang, eller at ens ytringsfrihed er blevet krænket.

Det er en mulighed, som jeg kan forstå personer i den catalanske separatistbevægelse tidligere har gjort brug af. Og som jeg forstår også forsvarsadvokater for de dømte offentligt har udtalt, at man vil benytte.

I første omgang kan jeg forstå, at en del af de dømte har valgt at indbringe sagen for den spanske forfatningsdomstol for at få vurderet, om deres rettigheder er blevet krænket.

Der kan derfor komme flere juridiske kapitler til.

[Opsummering og den danske linje i spørgsmålet om catalansk selvstændighed]

Lad mig her til sidst opsummere. Det kan gøres kort – i tre punkter:

Lad mig for det første gentage, at det i Spanien altså ikke er ulovligt at bruge sin ytrings- og forsamlingsfrihed til at arbejde for selvstændighed for en hvilken som helst region – inkl. Catalonien.

Men arrangerer man en forfatningsstridig folkeafstemning for bagefter at erklære uafhængighed, så krydser man som sagt på et tidspunkt grænsen for, hvad der er tilladt inden for lovens rammer.

Lad mig for det andet slå fast, at regeringen har tiltro til det spanske retsvæsen. Og at det derfor ikke tilkommer mig som dansk udenrigsminister at kommentere på domme afsagt af spanske domstole.

Samtidig må vi ikke glemme, at de dømte som nævnt har mulighed for at indbringe sagen for den spanske forfatningsdomstol, som kan vurdere, om de dømtes rettigheder er blevet krænket.

Og lad mig for det tredje understrege, at det mere grundlæggende spørgsmål – spørgsmålet om, hvorvidt Catalonien skal være uafhængigt – er et internt spansk anliggende.

Et internt spansk anliggende, der *kun* kan løses inden for rammerne af den spanske forfatning.

Løfter vi blikket og ser ud i Europa, er det værd at bemærke, at det ikke bare er en dansk holdning. Det er en holdning, som vores EU-partnere deler. Faktisk er jeg ikke bekendt med ét eneste andet EU-land, der har en anden opfattelse.

Tak for ordet.